

Рівненський державний гуманітарний університет

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ
ФІЛОЛОГІЇ. ІНОЗЕМНІ МОВИ**

Збірник наукових праць

**Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету**

Випуск 1

Рівне – 2010

ББК 81.2
А – 43
УДК: 81'243

Актуальні проблеми сучасної філології. Іноземні мови: збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 1. – Рівне: РДГУ, 2010. – 152 с.

Збірник наукових праць містить статті з теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Мороз Людмила Володимирівна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Постоловський Руслан Михайлович

– професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор Рівненського державного гуманітарного університету;

Вокальчук Галина Миколаївна

– доктор філологічних наук (Національний університет „Острозька академія”);

Гороть Євгенія Іванівна

– доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки);

Архангельська Алла Мстиславівна

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Тищенко Олег Володимирович

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Шульжук Каленик Федорович

– доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Оляндер Луїза Костянтинівна

– доктор філологічних наук, професор (Волинський національний університет ім. Лесі Українки);

Павлова Ольга Іванівна

– кандидат філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Терещенко Тетяна Вікторівна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Адах Наталія Арсенівна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ніколайчук Галина Іванівна

– кандидат педагогічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Сербіна Тетяна Георгіївна

– кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №5 від 25.12.2009)

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

12. Ремарк Э.М. Черный обелиск. – М.1981.
13. Сучков Б. Действенность искусства. М., 1978.
14. Фрадкин И. Э.М.Ремарк и его посмертный роман. – М. 1972.

Резюме. В статье дан анализ личного осмысления истории человечества и жизни человека в романе «Черный обелиск» Э.М.Ремарк, охарактеризован пафос произведения, описаны гротескные формы повествования.

Ключевые слова: очертание, преувеличение, сатира, психология, литературная среда.

The summary. The article deals with personal interpretation of human history and persons life in novel *The Black Monument* by E.M.Remark the pathos of work charactrrized the grotesque forms of story are described.

Key words: description overevaluating satire psychology literature environment.

Одержано редакцією 28.10.2009

УДК: 811. 111' 373.7 + 811. 161. 2' 373. 7

І.А. ВОРОБІЙОВА

ВЛАСНІ ІМЕНА У ТВОРАХ АГАТИ КРІСТІ

Резюме. Стаття присвячена аналізу антропонімів у творах англійської письменниці Агати Крісті, а саме розгляду значення та походження власних імен.

Ключові слова: власні імена, походження власних імен.

Виникнення й розвиток власних імен як суспільно-історичної і мовної категорії тісно пов'язане з головними етапами соціально-економічного розвитку людства. Сьогодні їх вивчають представники найрізноманітніших наук (лінгвісти, географи, історики, етнографи, психологи, літературознавці). Однак у першу чергу власні імена пильно досліджуються лінгвістами, оскільки будь-яке найменування – це слово, яке входить до системи мови, утворюється за законами мови та вживається у мовленні. Багато власних імен являють собою шар інтернаціональної лексики, які часто є однаково значимими для різних мов. Їхні властивості і характеристиками залишаються незмінними, в якій би мові вони не вживалися.

Номенклатура сучасних англійських особистих імен представляється своєрідною, досить вигадливою мозаїкою, складеною з імен давніх і нових, споконвіку англійських і запозичених, традиційних і придуманих, які відрізняються одне від одного за структурними і семантичними ознаками. Чоловічому імені Abraham, наприклад, близько 4000 років, і воно вживається в країнах англійської мови протягом декількох століть (сьогодні воно поширено головним чином у США), а жіноче ім'я Sonia, запозичене з російської мови, узвичаїлося лише у двадцятих роках ХХ сторіччя.

Англійські особисті імена, пройшли довгий шлях історичного розвитку, шлях, нерозривно пов'язаний з історією англійського народу й англійської мови. Англосакси, як й інші древні германські племена, мали лише одне ім'я, що за структурою могло бути простим (*Froda* – мудрий, старий; *Hwita* – білий, світлий) і складним (*Aethelbeald* – шляхетний + сміливий, відважний; *Eadgar* – щастя, багатий + спис). Надалі прості імена поступово були витиснуті складними, двокомпонентними іменами; після ХІІІ ст. вони в номенклатурі англійських особистих імен не зустрічаються. На семантичному рівні деякі давньоанглійські складні імена є своєрідними ексцентричними композитами, значення яких не виводиться із суми значень складових їхніх компонентів. Наприклад, *Frithuwulf* – мир, безпека + вовк; *Wigfrith* – боротьба + мир, безпека.

Компоненти складних імен черпалися з особливого фонду давньоанглійських іменних слів. Англосакси вірили в магічні властивості "доброзичливих" іменних слів дарувати носію імені захист і заступництво, багатство, здоров'я, благополуччя, відвагу, славу, пошану і т.д. До таких слів віднесемо, наприклад, такі давньоанглійські слова: *aelf* – ельф; *beorht* – яскравий, світлий; *beorn* – воїн, герой; *gar* – спис; *gifu*, *gyfu* – подарунок, милість; *god* – гарний, добродієсний; *gold* – золото; *maere* – відомий, славний; *rice* – могутній, високого звання; *sige* – перемога, успіх; *stan* – камінь; *sunu* – син, нащадок; *weard* – страж, хоронитель; *wig* – боротьба, битва; *wine* – друг, захист; *wulf* – вовк та ін.

Деякі із цих слів займали, вочевидь, визначене місце у складному імені, тобто вони могли бути або тільки першим, або тільки другим компонентом імені, а частина іменних слів могла займати кожне із цих двох місць. Наприклад, слова *aelf*, *aethele*, *ead*, *eald*, *god*, *gold* вживалися лише як перші компоненти композити, тоді як слова *beald*, *gar*, *gifu*, *raed*, *rice*, *stan*, *weard* – у якості других, а *beorht*, *maere*, *sige*, *wig*, *wine*, *wulf* – як будь-які компоненти складних імен.

За структурними і семантичними ознаками давньоанглійські жіночі імена нічим не відрізнялися від імен чоловічих. Показником роду імені виступав другий компонент. У чоловічих імен він був представлений іменниками чоловічого роду: *hafoc* – яструб; *helm* – захист, шолом; *man(n)* – людина, герой та ін. Другим компонентом жіночих імен були, відповідно, імена іменники жіночого роду: *burg*, *burn* – міцність, замок; *frithu* – мир, безпека; *henn* – курка; *run* – рада, руна та ін.

В якості других компонентів використовувалися прикметники. У чоловічих імен це, як правило, прикметники, що вказують на суспільне становище та риси характеру носія імені: *beald* – сміливий, відважний; *beorht* – яскравий, світлий; *heah* – високий, величний; *maere* – відомий, славний; *rice* – могутній, багатий та ін. Багато жіночих імен в якості другого компоненту мають прикметник *leof* – дорогий, улюблений; приємний.

Слід зауважити, що поява і розвиток прізвища як суспільно-історичної і мовної категорії тісно пов'язані із головними етапами соціально-економічного розвитку людства. До певного рівня розвитку людство не мало фамільних імен. В XI-XII ст. найпоширенішими чоловічими іменами були *William, Robert, Ralph, Richard*. Наприкінці XIV ст. ім'я *John* носили приблизно 25% усього чоловічого населення Англії. У тому випадку, коли власне ім'я не в змозі було індивідуалізувати того чи іншого члена мовного колективу, вдавалися до допомоги додаткового знака – прізвиська, яке індивідуалізувало його носія. Згодом прізвисько перетворилося в спадкоємне фамільне ім'я – прізвище.

Прізвище – "вид антропоніма. Наслідуване офіційне іменування, що вказує на приналежність людини до певної сім'ї. На відміну від власного імені, яке являє собою індивідуальний антропонім, прізвище для членів даної родини – груповий антропонім". Так визначає термін "прізвище" Рибакін А.І. у своєму "Словнику англійських прізвищ" [4, 8]. Він же пропонує декілька способів класифікації цих самих прізвищ, а саме:

За семантичними ознаками:

1. Відтопонімні прізвища, утворені від англійських, французьких (зрідка бельгійських, італійських, німецьких) топонімів: назв графств, провінцій, міст, сіл, земельних угідь, лісових наділів, полів, пагорбів та інших мікротопонімів.

2. Отантропонімні прізвища, утворені від власних імен та їхніх дериватів, а також від сполучення власних імен та їх дериватів із термінами спорідненості: син, дочка, брат, сестра і т.д.

3. Прізвища-епітети, утворені від загальних імен, які не входять до топонімичної та антропонімичної лексики (борода, козел, дятел, коваль, сміливий, дикий):

- прізвища, які вказують на зовнішній вигляд;
- прізвища, які вказують на поведінку та духовні якості;
- прізвища, які вказують на подібність із тваринами, птахами, рослинами та іншими представниками флори й фауни;

- прізвища, які вказують на професію [4, 9-10].

За етимологічними ознаками:

1. Прізвища, утворені від топонімів.

2. Прізвища, утворені від антропонімів.

3. Прізвища, утворені від прізвиськ [4, 10-11].

Basil Cottle виділяє такі чотири групи прізвищ:

1. First name.

2. Local name.

3. Nickname.

4. Occupational name [5, 9].

P.H.Reaney у своєму "A Dictionary of English Surnames" говорить також про чотири групи прізвищ:

1. Local surnames.

2. Surnames of Relationship.

3. Surnames of Occupation or Office.

4. Nicknames [6, 14].

Леонович О.А. пропонує свій варіант цієї класифікації, дещо розширений та деталізований:

1. Отантропонімні прізвища.

2. Місцеві прізвища (за місцем проживання).

3. Професійно-посадові прізвища (за родом занять).

4. Описові прізвища [2, 25].

Саме цю класифікацію ми і розглянемо нижче в деталях.

Отантропонімні / генеалогічні / патронімні прізвища. Насамперед відзначимо вживання як прізвища власних імен, які при цьому переході не змінюються: *Anthony, Baldwin, Cecil, Dennis, Godfrey, Henry, Owen, Walter*. Значна кількість патронімних прізвищ, які вживалися до норманського завоювання, пов'язані з тевтонською міфологією, іменами богів (*Good, Godwin, Goodiers*), або утворені від різних скандинавських власних імен (*Swain, Swanson* < сканд. *Swain*; *Thurston, Thurstle* від імені бога *Thor*). Імена, які прийшли з норманським завоюванням, лягли в основу наступних прізвищ: *Walters, Watts, Watterson, Ralph, Hugh* та ін. Ім'я *Roland* дало прізвища *Rowland, Rowlandson*, від *Richard* пішли *Richardson* (в Уельсі – *Pritchard*), *Ritchie, Hitch, Rick, Hick*, а також *Dixon, Dickson, Rickett* й ін. У період пізнього середньовіччя зростає роль біблійних імен, використовуваних в якості прізвищ. Так, від імені святого *Lawrence* утворилися прізвища *Lawrence, Lawson, Larson, Larkin*. Багато англійських отантропонімних прізвищ містять у своєму складі формант *-son* (*Thompson*), який означає "син такого-то". Відзначається скорочення цього форманта до *-s*, і поряд з *Matthewson* зустрічаємо *Matthews*. Треба, щоправда, відзначити, що наявність *-s* у прізвищах могло означати не тільки родинні відносини: *Abbotson* = *Abbot's son* "син Еббота", але й "той, хто працював на нього або належав до домоволодіння". Жителі шотландського нагір'я (Highlands) вживають префікс *Mac-* "син": *MacDonald, MacCarthy, MacGregor*. Цей же фамільний префікс розповсюджений і серед ірландського населення, але в Ірландії також сильна традиція утворювати прізвище по імені діда за допомогою префікса *O'*: *O'Hara, O'Neal*. Багато прізвищ утворилися за допомогою префікса *Fitz-* (спотворене норманське *Fils* "син": *Fitzwilliam, Fitz-*

Gilber, Fitz-Hugh. Валійською ж "син" – *ap*, звідси пішли прізвища *Powell* (від *Ap Howell*), *Pritchard* (від *Ap Richard*), *Bunyan* (від *Ap-Onion*), *Blood* (від *Ap-Lloyd*). Значна кількість прізвищ походить від скорочених імен батьків. У середні століття ім'я *David* часто скорочувалося в *Dawe*, звідси прізвища *Dawe* і *Dawson*. Від *Robert* (і його форм *Robin, Rob, Dob, Hob*) пішли прізвища *Robbins, Roberts, Robinson, Robson, Ropes, Dobbs, Dobson, Hobbes, Hobson, Hopps, Hopkins* та ін. Ряд прізвищ виник від зменшувальних імен, які утворювалися шляхом додавання суфіксів *-kin, -cock (-cox), -ot /-et, -kin* (порівн. *lambkin* «ягнятко»); *Simpkin, Tomkinson; Haycock, Haycox, Wilcox; Hewett*.

Місцеві прізвища. Це найбільша група англійських фамільних імен, яка охоплює приблизно 50% всіх англійських прізвищ. Виходячи зі значення прізвищ, від яких вони пішли, місцеві прізвища можна розподілити за наступними підгрупами:

1) Прізвища, утворені від прізвищ, які, у свою чергу, вказували на походження їхніх власників з певної місцевості, міста або країни. При переміщенні жителів різних районів Британії виникала необхідність у створенні певного словесного знака, що відбивав найбільш помітні ознаки переселенців, які згодом закріпилася за ними у вигляді прізвища. Так з'явилися прізвища *Scott, Ingle, Ingleman, Irish, Welsh, Welshman, Wallace*. Багато прізвищ походять від назв країн і районів Західної Європи: *Germain, France, Spain, Pickard, Norman, Champagne, Portwine*; від назв графств: *Cornish, Cornwall, Cheshire, Kent, Surrey, Hampshire*. Прізвища вихідців із різних міст і селищ Англії утворюють основну масу прізвищ даної підгрупи. Виникнення цих прізвищ (а потім і прізвищ) пов'язане з переселенням жителів дрібних міст і селищ до Лондону й інших великих міст Великої Британії: *York, Longford, Troubridge, Fife, Westley, Norleigh, Eastthorpe, Sutton, Sudley* та ін..

2) Друга підгрупа містить у собі прізвища, утворені від прізвищ, у яких знайшли своє відбиття топографічно примітні пункти певної місцевості: *Brook, Hill, Cliff, Dale, Fell, Moore, Fields*. Людина, що живе в безпосередній близькості від якого-небудь примітного об'єкта сільського ландшафту, могла одержати подібне прізвище (at the ley або lee > *Attelea > Attlee; Atten-Oaks > Noakes, Nokes; Atten-Ash > Nash*).

Нерідкими є також прізвища, що відбивають особливості рослинного світу: *Aspen, Holly, Shrub, Willows, Yewdale, Wood, Tree, Ryecroft, Meadowcroft, Bancroft* (croft "поле, пасовище"). До місцевих імен варто віднести також прізвища, утворені від назв річок: *Cherwell, Teems, Calder, Becker, Warbeck, Brook*, т.д. Додамо сюди також прізвища, в основах яких лежать слова, що позначають предмети і явища, пов'язані з діяльністю людини: *Green* (від *village green* "сільський луг, галявина"), *Ford, Bridgman*; той, хто жив біля дороги (road), міг претендувати на прізвище, а надалі прізвище *Royds, Rodd, Rhodes; Lane, Churcher, Churchgate* (на півночі – *Kirker, Kirkman*). Прізвища, що походять від прізвищ городян, мають у своїй основі назви примітних пунктів міста – вулиць, ринків, площ і т.п.: *Gateman, Townsend*.

Професійно-посадові прізвища. Дуже широко в англійських прізвищах представлене лексичне поле назв різних професій і посад. Вони входять до складу приблизно 20% усіх фамільних імен. Етимологічний аналіз англійських професійно-посадових прізвищ дозволяє відтворити всю соціально-економічну структуру англійського суспільства XI-XV ст., тобто саме того періоду, коли формувалася основа сучасної англійської фамільної ономастики. В основному, ці прізвища походять від прізвищ, які позначали посаду, професію або ремесло їхніх носіїв. Тут також можна виділити ряд підгруп:

1) прізвища від назв посад: *Stewart*, або *Stuart* («королівський сенешаль»), *Wardrop* («доглядач гардероба»), *Barber, Page* (подавав рушник), *Spooners, Carver, Butler* ("дворецький"), *Pottinger* (готував королівський суп);

2) прізвища від назв професій, пов'язаних із сільським господарством, сільськогосподарськими роботами: *Hurd, Hird, Heard, (herd – «пастух»)*. *Herd* переходить у *-ard* в *Coward* (від *Cow-herd*) або *-art* в *Swinnart* (від *Swine-herd*). *Hoggart* і *Porcher* доглядали за свинями, *Goddart* (goat-herd) – за козами, *Gozzard* пас гусаків, *Shepherd* – овець. *Packman* на своєму коні (packhorse) відвозив продукти в місто. До найпоширеніших прізвищ відносяться *Farmer, Ditcher, Baker, Bricker, Mason, Waller, Thatcher*, а також *Tyler, Slater, Carpenter, Painter, Fielder, Akerman, Plowman, Dykes, Hedge, Gardener, Appleyard, Honeyman*; прізвища, що закінчуються на *-wright*, походять від професій людей, які працюють по дереву, звідси *Cartwright, Boatwright, Wheelwright*;

3) прізвища від назв професій, пов'язаних з міськими ремеслами: *Mercer* торгував у роздріб, *Grosser* – гуртом, *Chapman* пішло від *cheapman* ("той, хто торгував дешево"), *Archer, Arrowsmith, Bowman, Stringer, Beller, Plater, Smoker* та ін.;

4) прізвища від назв, пов'язаних з торгівлею сукном: *Woollen, Woolley, Packer* (від *woolpacker*), *Sherman* (від *shear-man*), *Walker, Fuller, Teazle, Comber, Webber, Tailor, Dyer, Dyster, Pilcher, Weaver, Webster* і багато інших.

Описові прізвища. Почнемо із прізвищ, що відбивають біологічні особливості людини. Як і більшість прізвищ даної групи, вони у своїй більшості походять від прізвищ, які характеризували своїх носіїв за найбільш примітними фізичними або духовними якостями. Фізичні та фізіологічні характеристики людини знайшли своє відбиття в наступних прізвищах: *Bigg, Strong, High, Low, Little, Longman, Strongman, Littler, Younger, Elder, Small; Head, Hands, Arms; Armstrong, Strongitharm, Cudlipp* ("заяча губа"), *Kneebone, Cruikshank* ("кульгавий"), *Crump* ("горбатий"), *Cameron* ("горбоносий"), *Campbell* ("криворотий"). Такі прізвища можуть розповісти, якого кольору було волосся в родоначальника сім'ї: *Black* (варіант *Blake*), *White* (варіанти *Hoar, Whiteman, Blunt*); *Grey* (*Grissel, Grizzle*), *Brown* (*Brunet, Brunell*). Власник рудого (red) волосся міг надалі

називатися *Reid, Reed, Read, Redman, Rouse, Russell* або *Ross*. *Knott* означав "виголений", *Ball* часто походить від *bald* "лисий". Характеристики моральних якостей і розумових здатностей людини віддзеркалилися в таких прізвищах, як *Good, Wise, Joyce, Makepeace, Trueman, Hardy, Gentle, Sweet, Love, Fullalove, Merry, Moody*. Багато описових прізвищ пішли від прізвищ, які відбивали умови життя їхніх носіїв: *Poore, Rich, Ragman, Masterman*.

У художньому творі, де все компоненти утворюють певну систему, ім'я героя або героїв також є стилістично значимим, тому що воно є одним з компонентів даної системи. Власні імена, вживані в художніх творах, є об'єктом вивчення поетичної, або літературної ономастики. Зв'язок поетичної ономастики з національним ономастиком визначається відносинами автономності, залежності, кореляції й проникнення.

Автономність літературних імен обумовлена наявністю в них поетичної функції, яка вводить власні імена до сфери образних стилістичних й експресивних засобів англійської мови. Це, насамперед, виявляється в наявності цілого ряду англійських літературних антропонімів, які належать винятково художнім творам, і якщо й використовуваних у вторинній номінації, то обов'язково з урахуванням такої приналежності. Класичними прикладами служать імена персонажів Ч.Діккенса: *Pickwick, Mr Mell, Skimpole, Miss Flite, Domby, Pecksniff, Jenny Wren, Uriah Heep, Pumblechook, Dolge, Crummier, Miss Snevellicci, Gamp, Squeers, Buzfuz, Gargary, Vholes, Teppertit, Boffin, Gradgrind, Veneering, Twemlow, Stiltstalking*.

Імена образні за своєю природою, і ця образність носить літературний (мовний) характер. У загальному випадку виникнення мовленнєвої образності пояснюється семантичним зв'язком між мовними одиницями, коли матеріальний знак однієї мовної одиниці асоціюється з іншою. Тому можливо лінгвістичне декодування імені, тобто інтерпретація його тем (основ) у термінах апелювання: *Pickwick = pick (the best part, selected) + wick (town, native place)*, з наступним сполученням значень = the pick of nation, а також переклад на міжмовному рівні: "представник нації", "типовий англієць". Природно, що будь-яка інтерпретація умовна і приблизна, але словесна форма ніколи не вичерпує і не покриває образа, а служить лише підставою для його реалізації як якоїсь зовсім особливої динамічної реальності. Можливість розкриття внутрішньої форми імені через його апелювативне мотивування є найбільш простим способом виявлення образної основи літературних антропонімів.

Відсутність умотивованості власних імен деякими лінгвістами часом гіпертрофується, приймається за абсолют, і ставиться в главу кута при визначенні специфіки імені або спробах дати універсальне визначення ономастичних одиниць. Цим шляхом, наприклад, іде Алан Гардинер, що вбачає дану специфіку у відсутності у власного імені споконвічного значення або значення, яке ім'я отримує за допомогою асоціації з об'єктом. Насправді ж асоціативний зв'язок з ознаками об'єкта й відповідними апелюваннями споконвічно має місце і фіксується не лише у лексикографічній практиці, але й зберігається на рівні повсякденної свідомості. Так, фамільні імена типу *Small, Little, Short* або *Bent* почасти стають імпульсом до розвитку комплексу неповноцінності, що свідчить не тільки про мимовільне апелювативне прочитання таких імен, але й про досить потужний (хоча й небажаний) характеристичний ефект, що впливає на самооцінку їхніх носіїв.

Вплив національного антропонімікона на літературні власні імена має більш глибоке коріння, ніж просте приведення вигаданих імен у формальну відповідність із частотними словотворчими моделями. Досить навіть поверхневого аналізу словників англійських прізвищ, щоб переконатися в наявності значної частки так званих мотивованих антропонімів, тобто імен, які мають прозору семантичну структуру, ясно виділену кореневу морфему, в силу чого у них може бути розкритий мотив номінації. Так, наприклад, у словнику Б.Коттла виявляємо такі характерні іменування, як *Backhouse, Drinkwater, Falcon, Holiday, Newman* і т.п. [5]. Мотивуючі ознаки варіюють у широкому діапазоні від вказівки на чисто зовнішні ознаки іменованого (*Bald, Bigg, Black, Blackbeard, Blackeye, Blackhead, Blacklock, Bones, Browman, Brownswain, Cats-nose, Chin, Chubb, Cockshead, Copperhead, Copperbeard, Cripling, Crisp, Curl, Cute*) або на об'єктивно сприймані його якості (*Barnacle, Batt, Bawcock, Bayard, Bear, Best, Boncrisien, Boncompagnon, Brock, Bullock, Burdon, Bustler, Buzzard, Calf, Cam, Camel, Capen, Careless, Catchpeny, Chicken, Cow, Cruel, Daft, Dearlove*), аж до фіксації вкрай суб'єктивних, до кінця зрозумілих лише номінатору, особливостей поведінки, обставин життя, подій (*Geoffry Chese-and-brede, Robert Banknott, Blackinthemouth, Breakspeare, Crackshield, Alan Swet-in-bedde*).

У проаналізованих оповіданнях А.Крісті нами було виявлено 68 антропонімів. Аналіз виявлених антропонімів здійснений на основі «Словника англійських прізвищ» і «Словника англійських власних імен» А.І.Рибакіна [4], «The Penguin Dictionary of Surnames» by Basil Cottle [5], «A Dictionary of English Surnames» by P.H.Reaney [6], а також деяких електронних ресурсів [7, 8].

ІМЕНА		ПРІЗВИЩА	
«The Adventure of the Cheap Flat» – 9.			
Gerald	від д.-герм. Gerwald – ger <i>спис</i> + waltan <i>правити, керувати</i>	Parker	проф.-посадове від Park-keeper – <i>утримувач парку</i>
Paul	від лат. Paulus – <i>малий, невеликий</i>	Robinson	генеал. від Robert-son – <i>син Роберта</i>
Stella	від лат. stella – <i>зірка</i>	Hastings	місцеве від Haestingas
		Ferguson	генеал. від son of Fergus – <i>син Фергюса</i>
		Watson	генеал. від son of Waltet – <i>син Волтера</i>
		Hardt	описове від hard – <i>міцний (характер)</i>
		Burt	описове від bright – <i>яскравий, вродливий</i>

«The House of Dreams» – 11.			
John	д.-гр. – Бог подарував	Segrave	місцеве від seath + graf – рів, канава в овечій кошарі
Elizabeth	д.-євр. – Бог мій, клятва, Богом я клянуся	Wetterman	проф.-посадове від нім. wetter – погода
Rudolf	від д.-нім. Hrodulf – hruod слава + wolf вовк	Kerr	місцеве від д.-сканд. Kiarǫ в'язка, мокра земля, поросла лісом
Edward	д.-англ. – від ead власність, майно + weard – охоронець, страж		
Allegra	від італ. allegro щасливий		
Mercury	від лат. Mercurius бог торгівлі		
Sigmund	від д.-нім. sigu перемога + mund захист		
Sieglinde	від д.-сканд. sigu перемога		
«The Adventure of the Western Star» – 18.			
Mary	від д.-євр. Mariam, Maryam, Miryam гіркота; упертість, непокірність	Marvell	описове від д.-фр. merveille диво
Valerie	від лат. valere бути сильним, здоровим, могутнім	Saintclair	місцеве від saint святий + clarus яскравий
Gregory	від лат. Gregorius пильний	Rolf	генеалогічне від герм. fame-wolf слава + вовк
Maude	від д.-нім. macht сила + hiltja бій	Cronshaw	місцеве від д.-англ. seaga вода
Jove	від лат. бог	Yardly	місцеве від англ. yard місцевість розміром з ярд для збору палиць та жердин
		Murchison	генеалогічне від son of Murdoch син Мердока
		Cavendish	місцеве від д.-англ. поле (печера) мужніх, відважних
		Stopperton	місцеве від д.-англ. базар в сільській місцевості
		Cotteril	1) проф.-посадове від д.-фр. cotier селянин-орендатор; 2) генеалогічне від ірл. MacCoitir < mac син + д.-сканд. ім'я Ottar
		Hoffberg	місцеве від д.-англ. hōh кіготь + нім. burgh місто
		Hatton	місцеве від д.-англ. haeth обробляти + tun місто
		Garden	місцеве або проф.-посадове той, хто живе чи працює в саду
		Mullings	місцеве від фр. moulin млин
«The Actress (A Trap for the Unwary)» – 14.			
Nancy	від д.-євр. Hannah мила, гарна, симпатична	Taylor	проф.-посадове від tailor різник
Olga	від д.-сканд. Helga свята	Stormer	описове від англ. storm шторм, буря
Jake	від д.-євр. Jehan + суфікс –kin Бог щедрий	Levitt	1) місцеве від Livet 2) генеалогічне від д.-англ. Lēofgēat – lēof дорогий, коханий + етнонім Gēat
Syd	від Sydney д.-гр. sindōn тонка тканина, білизна	Jones	генеалогічне від son of John син Джона
Richard	від д.-нім. rīchi могутні господар + hart сильний, сміливий	Danahan	генеалогічне від д.-ірл. Tuatha Dé Danann богиня Дана племені Туата
Margaret	від лат. margarita перлина	Everard	генеалогічне від герм. Everatt дикий кабан
Cora	від д.-гр. korē дівчина	Ryan	генеалогічне від ірл. O'Ryan син Райана

«Tape-Measure Murder» – 16.			
Gladys	від валл. gwladic <i>правитель, володар</i>	Pollit	генеалогічне від гр. Hippolytus <i>звільняючий коней</i>
Fred	від д.-нім. fridu <i>мир, спокій</i> + rīchi <i>могутній, правитель</i>	Spelow	описове від д.-англ. spenden <i>витрачати</i> + lūve <i>кохання, любов</i>
Arthur	можливо від кельт. arth <i>ведмідь</i>	Hartnell	описове від д.-англ. hard/hart <i>хоробрий, сильний</i> + Nel <i>переможець</i>
Gerard	від д.-нім. gēr <i>спис</i> + hart <i>міцний</i>	Palk	генеалогічне від гр. Paulos чи лат. Paulus <i>малий</i>
Robert	від д.-нім. hrōd, hruod <i>слава</i> + beraht <i>яскравий, блискучий</i>	Marple	місцеве від д.-англ. gemaere <i>пагорб в долині</i>
Jim	від д.-євр. Ya'āqōbh <i>послідовник</i>	Slack	місцеве від сер.-англ. slac <i>порожня долина</i>
Henry	від д.-нім. heim <i>дім</i> + rīchi <i>правитель, володар</i>	Blade	описове від д.-англ. blaed <i>листок</i>
		Abercrombie	місцеве від кельт. aber <i>гирло річки</i> + cruime/crombie <i>вигин, гак</i>
		Sandhurst	місцеве від д.-англ. sand <i>пісок</i> + hyrst <i>пагорб, ліс</i>

Отже, кожне прізвище при своєму виникненні мотивовано одним із вищезгаданих способів, однак у процесі спадкоємної передачі воно найчастіше втрачає колишній мотив у силу того, що новий референт (іменований) зовсім не обов'язково відповідає за своїми ознаками або, тим більше, обставинам життя, вихідному референтові. Тому реальне функціонування імен регламентоване чимось на кшталт негласної «угоди», що пропонує не зв'язувати можливі апелювативні асоціації прізвища з його носієм.

Автономність літературних імен стосовно реальних імен полягає в подвійності їхньої семантики, – назвати персонаж і вказувати на його ознаки, характерні риси, – останнє – через спеціально встановлювану автором твору асоціативний зв'язок із ключовими апелювативами (одичними і на текстовому рівні), що стає підставою для виникнення та розвитку мовно-літературного (словесного) образу. Мовна образність літературного імені носить спрямований характер, є бажаною й очікуваною, виступаючи стосовно одиниць національного ономастикону його нормативним й ознакам, що диференціюють.

Таким чином, при аналізі власних імен переконаєшся в тім, що імена пов'язані не тільки з культурою народу, з його побутом, але й з розвитком виробничих сил, а для того, щоб яке-небудь ім'я з'явилося в даного народу, необхідні певні культурно-історичні умови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кристи А. Сочинения. В 3 т. / А. Кристи. – М.: Худож. лит., 1992.
2. Леонович О.А. В мире английских имен / О.А. Леонович. – М., 2002.
3. Подольская Н.В. Словарь русской ономастической терминологии / Н.В. Подольская. – М., 1978.
4. Рыбакин А.И. Словарь английских фамилий / А.И. Рыбакин. – М.: ООО "Издательство Астрель": ООО "Издательство АСТ", 2000.
5. Cottle B. The Penguin Dictionary of Surnames / Dasil Cottle. – Harmondsworth: Penguin Books Ltd, 1979.
6. Reaney P.H. A Dictionary of English Surnames / P.H. Reaney. – London: Taylor & Francis e-Library, 2006.
7. <http://www.babynamescountry.com/>
8. <http://www.behindthename.com/>

Резюме. Стаття посвящена аналізу антропонимів в произведениях английской писательницы Агаты Кристи, а именно рассмотрению значения и происхождения имен собственных.

Ключевые слова: имена собственные, происхождение имен собственных.

The summary. The article is devoted to the analysis of proper names in detective stories of Agatha Christie. Also the peculiarities of such names from the point of view of their origin and meaning are studied. The analysis is made on the material of dictionaries.

Key words: proper names, proper names origin.

Одержано редакцією 30.10.2009

УДК: 811. 111' 373.7 + 811. 161. 2' 373. 7

І.А. ВОРОБІЙОВА

ВЛАСНІ ІМЕНА В АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ

Резюме. Стаття присвячена аналізу антропонімів (власних імен) у складі англійських фразеологічних зворотів. Також розглянуті особливості адаптації таких фразеологічних одиниць українською мовою (на матеріалі словників).

Ключові слова: власні імена, фразеологізми, переклад.

ЗМІСТ

<i>Рогозя А.М. Кропивко І.М. Данілова Н.Р.</i> З історії розвитку каталонської поетичної школи.	3
<i>Миронюк В.М.</i> Діалогічність автора і героя в малій прозі марка черемшини.	7
<i>Михальчук Н.О.</i> Лінгвальні засоби вираження індивідуального стилю автора у прозі Р.Баха.	12
<i>Нестерук В.М.</i> Постмодерністська деконструкція як поєднання текстуальних стратегій.	20
<i>Сербина Т.Г.</i> Речевая агрессия в политическом дискурсе СМИ.	24
<i>Палій В.П.</i> Національно-культурні особливості фразеологічних одиниць із соматичним компонентом у французькій та українській мовах.	27
<i>Козіцька О.А.</i> Функціональний діапазон вставних одиниць у сучасних українських художніх та публіцистичних текстах.	29
<i>Замашина С.М.</i> Особливості лексичного складу англійської мови за межами сполученого королівства.	34
<i>Ярута Н.П.</i> Особливості американської документальної літератури хіх століття.	38
<i>Мороз Л.В.</i> Особистісний пошук життєвих цінностей в романі «Тріумфальна арка».	41
<i>Мороз Л.В.</i> Роман-сповідь "Чорний обеліск": особистісне осмислення історії людства і життя людини.	45
<i>Воробйова І.А.</i> Власні імена у творах Агати Крісті.	52
<i>Воробйова І.А.</i> Власні імена в англійських та українських фразеологізмах.	57
<i>Воробйова Л.М.</i> Національно-культурна семантика фразеологізмів з опорним компонентом "Серце" (на матеріалі української, російської та англійської мов).	62
<i>Зубілевич М.І., Бігунова С.А.</i> Importance of listening comprehension skills.	65
<i>Купчик Л.Є.</i> компаративний аналіз семантичного аспекту фразеологічних одиниць з компонентом «вода» (на матеріалі німецької, англійської та української мов).	71
<i>Косолапов В.І.</i> Портрети британських лексикографів: Ерік Партрідж і Майкл Ранделл.	75
<i>Цаль Т.В.</i> Лексико-семантичні трансформації англо-українського перекладу фахової лексики з економіки.	79
<i>Синевич Б.М.</i> Мистецтво як джерело національної екзистенції письменників "Празької школи".	82
<i>Франчук О.Є.</i> Debate Techniques for Exploring True Stories behind Jonathan Swift's Satire. (Part 1).	87
<i>Миколайчук А.І.</i> Південне мовлення у романній прозі У. Фолкнера.	92
<i>Самковська А.С.</i> Англомовний політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних студій.	99
<i>Хмель В.А.</i> Міфологема тіні у романі патріка зюскінда «Парфуми».	103
<i>Турко І.-М.Б.</i> Футуризм та його витоки у світовому літературному процесі.	107
<i>Король О.Ю.</i> З історії дослідження художньої біографічної літератури.	109
<i>Олексійчук Ю.В.</i> Однослівні інтернет-протологізми в словниковому запасі сучасної англійської мови.	115
<i>Кузло Н.М.</i> Особливості перекладу термінів освітньої галузі.	121
<i>Старух О.В.</i> Поняття „Жіноча ідентичність” у світлі гінокритичних теорій.	126
<i>Джава Н.А.</i> Handlungsorientierter Fremdsprachenunterricht: Wie geht das in der Praxis? (Aus der Praxis - für die Praxis)	129
<i>Липиніна О.Л.</i> Didaktische Überlegungen zur „Hauslektüre"	134
<i>Грипич С.Н.</i> Проблематика творів Марка Твена у контексті американської літератури доби реалізму.	138
<i>Поліщук О.С.</i> До питання про тпологію фразеологічних одиниць в англійській мові.	140
<i>Поліщук О.С.</i> Національна специфіка структурно-семантичної моделі фразеологічної одиниці (на матеріалах англійської та української літератури).	145
<i>Відомості про авторів.</i>	149

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ. ІНОЗЕМНІ МОВИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 1

Відповідальний редактор збірника Мороз Л.В.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Ніколайчук Г.І.
Технічний редактор Котяж О.
Комп'ютерна верстка Кречмаровський В.Л.

Підписано до друку 25.12.2009 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 25,02. Обл. вид. арк. 29,1. Замовлення № 85/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

А – 43 **Актуальні проблеми сучасної філології. Іноземні мови: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 1.— Рівне: РДГУ, 2010. — 152 с.**

ISBN 966 — 7281 — 10 — 01.

Збірник наукових праць містить статті з теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

УДК: 81'243

ББК 81.2